

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 19601

Tarih : 28-08-2026

48356

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Tarım ve Orman Bakanı Sayın İbrahim YUMAKLI tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını, Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince arz ederim.

İbrahim AKIN

İzmir Milletvekili

Temmuz-Eylül 2025 döneminde İzmir'in Çeşme ve Karaburun kıyıları ile Gerence ve Ildır körfezlerinde hem deniz kafeslerinde besiyeye alınan hem de serbest yaşayan orkinoslarda (*Thunnus thynnus*) toplu ölümler meydana gelmiştir. İzmir İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ile Sahil Güvenlik Komutanlığı ekiplerinin bölgeden numune aldığı bilinmekle birlikte, analiz sonuçlarına ilişkin kamuoyuna yönelik kapsamlı bir açıklama yapılmamıştır. Ağustos 2026 itibarıyla aynı bölgede benzer vakaların yeniden görüldüğü bildirilmektedir.

Olayı doğrudan inceleyen ve 2026 yılında *Frontiers in Cellular and Infection Microbiology* dergisinde yayımlanan hakemli bir çalışmada (Duman ve ark., 2026), otuz orkinos örneği üzerinde yapılan bakteriyel izolasyon, tüm genom dizileme ve histopatoloji analizleri sonucunda birincil etkenin kapsüllü (capsulated) *Lactococcus garvieae* olduğu bildirilmiştir. Aynı çalışmada toplam kayıp 1.500–2.000 birey ve yaklaşık 300 ton olarak tahmin edilmiştir.

Ticari Amaçlı Su Ürünleri Avcılığının Düzenlenmesi Hakkında 4/1 numaralı Tebliğ kapsamında, 2025 av sezonunda İzmir Karaburun'dan Aydın Kuşadası'na uzanan sahada deniz patlıcanı (*Holothuria spp.*) avcılığına izin verilmiştir. Bölgedeki dalgıçlar ve üreticiler, sezon sonunda sahada ticari düzeyde deniz patlıcanına rastlanmadığını, 2026 yılında ise stokun tükenmiş olması nedeniyle avcılık faaliyetinin fiilen sona erdiğini bildirmektedir. Sahanın ava açılmaması yönünde Bakanlığa daha önce iletilen uyarıların ne şekilde değerlendirildiği ise bilinmemektedir.

Deniz patlıcanları, deniz tabanına çöken organik maddeyi ve sedimenti sindirim sisteminden geçirerek besin döngüsüne kazandıran, bu yönüyle taban kirliliğinin doğal yollarla azaltılmasında rol oynayan detritivor canlılardır. Aynı zamanda sedimentteki ağır metal ve kirlenici birikimini bünyelerinde toplayarak biyoindeksör işlevi görürler. Balık yetiştiriciliği tesislerinin yoğunlaştığı ve dolayısıyla taban organik yükünün arttığı körfezlerde bu popülasyonun avcılık yoluyla ortadan kalkmasının, sediment kalitesi ve patojen baskısı üzerindeki etkisinin bilimsel olarak incelenmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

2024 yılında ülkemizin orkinos ihracatı 130 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiş; bu tutarın 99 milyon doları Japonya'ya, 29,5 milyon doları Güney Kore'ye yapılan satışlardan sağlanmıştır.

Buna karşılık deniz patlıcanı ihracatının ülkemize sağladığı döviz girdisi, geçmiş yıllarda 30 milyon dolar seviyelerine kadar çıkmışken son dönemde birkaç milyon dolar düzeyine gerilemiştir. Stokun tükenmesi pahasına elde edilen bu sınırlı gelirin, 130 milyon doları aşan ve 200 milyon dolara kadar büyüme potansiyeli taşıyan orkinos ihracatının karşı karşıya kaldığı riskle birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu çerçevede;

1. 2025 ve 2026 yıllarında Çeşme ve Karaburun kıyılarında ölü olarak tespit edilen orkinoslardan kaç adet numune alınmıştır? Bu numuneler hangi laboratuvarlara gönderilmiş, hangi analizler (bakteriyolojik, virolojik, histopatolojik, toksikolojik) uygulanmıştır?
2. Söz konusu analizlerin sonuçları nelerdir? Bu sonuçlar bugüne kadar hangi gerekçeyle kamuoyuyla paylaşılmamıştır? Paylaşılması yönünde bir çalışma yürütülmekte midir?
3. Bakanlığınıza bağlı laboratuvarların bulguları, kapsüllü *Lactococcus garvieae*'yi birincil etken olarak gösteren 2026 tarihli hakemli çalışmanın bulgularıyla uyumlu mudur? Uyumsuzluk varsa nedenleri nelerdir?
4. *Lactococcosis* hastalığı ülkemizde ihbarı mecburi su ürünleri hastalıkları kapsamında mıdır? Değilse, kapsama alınmasına yönelik bir mevzuat çalışması bulunmakta mıdır?
5. 2025 ve 2026 ölümlerinde kaybedilen bireylerin kaç tane kafes içi besi stokundan, kaç tane serbest yaşayan popülasyondan kaynaklanmıştır? Ölü bireylerin toplanması ve bertarafı hangi usulle ve hangi kurum sorumluluğunda gerçekleştirilmiştir?
6. 2026 yazında bildirilen ölümlerle ilgili olarak Bakanlığınızca yeni bir örnekleme ve inceleme süreci başlatılmış mıdır? Başlatıldıysa hangi aşamada mıdır?
7. Gerence ve Ildır körfezlerinde deniz suyu ve sediment kalitesi (çözülmüş oksijen, organik karbon, besin tuzları, patojen yükü) hangi sıklıkla ve hangi noktalarda izlenmektedir? Son beş yıla ait ölçüm verileri nelerdir?
8. 2025 ve 2026 av sezonlarında İzmir Karaburun'dan Aydın Kuşadası'na uzanan sahada deniz patlıcanı (*Holothuria* spp.) avcılığına hangi tebliğ hükmü uyarınca izin

- verilmiştir? Bu izin hangi tarihli stok tespit çalışmasına ve hangi bilimsel rapora dayanılarak verilmiştir? Söz konusu rapor kamuoyuyla paylaşılacak mıdır?
9. Avcılığın açılmasından önce ve sonra bölgedeki deniz patlıcanı stok yoğunluğu (birey/m²) ölçülmüş müdür? Ölçüldüyse sonuçlar nelerdir? Bölgede stokun ticari düzeyin altına düştüğü yönündeki bildirimler Bakanlığınızca doğrulanmakta mıdır?
 10. Sahanın ava açılmaması yönünde su ürünleri kooperatifleri, meslek odaları, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarınca Bakanlığınıza kaç başvuru yapılmıştır? Bu başvurular hangi birim tarafından, hangi gerekçeyle karşılanmıştır?
 11. Deniz patlıcanının taban organik yükünü ve sedimenti işleyerek ekosisteme sağladığı işlev, av izni verilirken ekosistem temelli bir etki değerlendirmesine tabi tutulmuş mudur? Balık yetiştiriciliği tesislerinin yoğun olduğu körfezlerde bu popülasyonun azalmasının sediment kalitesi ve patojen baskısı üzerindeki etkisini inceleyen bir çalışma yürütülmekte midir?
 12. Tükenen stokun yeniden kazanılması amacıyla söz konusu sahada süreli bir av yasağı (moratorium), stok yenileme (restocking) veya yetiştiricilik yoluyla destekleme programı planlanmakta mıdır? Ülkemizde yürütülen deniz hıyarı kuluçkahane ve yavru üretim çalışmalarından bu kapsamda yararlanılması değerlendirilmekte midir?
 13. Söz konusu körfezlerde faaliyet gösteren orkinos besiciliği tesislerinin sayısı, kapasiteleri ve kafes stoklama yoğunlukları nedir? Son beş yılda bu tesislerde kaç denetim yapılmış, kaç idari yaptırım uygulanmıştır?
 14. Bu tesislerde antimikrobiyal (antibiyotik) kullanımına ilişkin veriler nelerdir? Veteriner hekim reçete kayıtları, kullanım miktarları ve kalıntı izleme sonuçları düzenli olarak tutulmakta mıdır?
 15. Hastalıklı veya ölmek üzere olan balıkların açık denize bırakıldığı yönündeki iddialar Bakanlığınızca incelenmiş midir? Bu yönde herhangi bir tespit veya işlem yapılmış mıdır?
 16. Kıyıya vuran ölü ve yaralı balıklara dokunulmaması ve tüketilmemesi konusunda vatandaşları bilgilendirmek üzere hangi resmî uyarılar yapılmış, hangi kanallar kullanılmıştır?
 17. Olay, ICCAT başta olmak üzere ilgili uluslararası kuruluşlara ve ihracat yapılan ülkelerin yetkili otoritelerine bildirilmiş midir? Bu yönde bir bildirim yükümlülüğümüz bulunmakta mıdır?
 18. Toplu ölümlerin 2025 ve 2026 hasat ve ihracat miktarlarına etkisi ne olmuştur? Japonya ve Güney Kore başta olmak üzere alıcı ülkelere bu konuda bilgi talebi, denetim talebi veya herhangi bir kısıtlama bildirimi gelmiş midir?
 19. Deniz suyu sıcaklığındaki artışa bağlı hastalık risklerine karşı bir erken uyarı ve müdahale sistemi kurulması; kafes tasarımı, stoklama yoğunluğu ve yüksek sıcaklık dönemlerinde yemleme rejimine ilişkin mevzuat güncellemesi yapılması Bakanlığınızca değerlendirilmekte midir?